כרים [א] וכסתות דרכין נינהו ותנן היתה של עור נותן עליה מים עד שתכלה אלא אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס והא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא [א]שכשוך אין אבל כבוס [ב] לא אי [ג] ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים אי הכי בגד נמי [ב]בגד שרייתו זהו כיבוסו [רבא [ד] לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב [ג]זרק [ה] פשתן למים חייב בשלמא סודר [ו] עביד כיבוס] אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקרח אי הכי [ד]חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירי א"ה שלחים נמי התם קעביד לישה דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת א"ל רב פפא לרבא והא"ר חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאני במיא שכשוך אין אבל כיבוס לא הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש [ה]דברים שאמרתי לפניכם טעות הם בידי ברם כך אמרו [ו]שכשוך מותר כיבוס [ז] אסור: הכיבוס במקום קדוש כו': מנא הני מילי [ז]דת"ר יתכבס במקום קדוש [ח] שבירת כלי חרס מניין ת"ל [ח]וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מריקה ושטיפה בכלי נחשת מנין ת"ל [ב]ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים: זה חומר בחטאת כו': ותו ליכא והאיכא שנכנס דמה (לפני ו)לפנים בחטאות החיצונות [ח] שאם נכנס דמה (לפני ו)לפנים פסולה כר"ע דאמר כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולה [ט] שכן מכפרין על חייבי כריתות בחטאת דשמיעת הקול [י] שכן [יא] טעונה ארבע מתנות כר' ישמעאל דאמר [ט]כל דמים טעונין ד' מתנות על ד' קרנות וליטעמיך האיכא קרן (ברם) האיכא אצבע ° האיכא חודה אלא [י]חד מתרי תלתא חומרי נקט: **מתני'** [יא]בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים קורעו נכנס [יב] ומכבסו במקום קדוש [יב]כלי חרס שיצא חוץ לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים נוקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש [יג]כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים נכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש: **גמ'** מתקיף לה רבינא קורעו בגד אמר רחמנא [יג] ולאו בגד הוא ° [יד]דמשייר ביה כדי מעפורת איני והאמר [טו]רב הונא ל"ש אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חבור הוי

כרים וכסתות דרכין נינהו. דאין עושין אותן אלא מעור רך שיהא נוח לישכב עליו: **כסכוס.** משפשף צדו זה על צדו זה כדרך המכבס בגדים אוחז הבגד בשתי ידיו ומשפשף: **לא שמיה כיבוס.** הילכך נותן עליו מים עד שתכלה שרי בעור ואפילו רך. ולקמן פריך אי הכי בגד נמי כיבוס לא [הוי אלא] על ידי כסכוס: **בגד נמי.** יתן עליו מים [יד] ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט: **זרע** [טו] **פשתן במים חייב.** כדמפרש ואזיל: **דמיקרח.** צומח במים והויא לה זריעה: הכי גרסינן **אי הכי חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירא אי הכי שלחים נמי התם קעביד לישה: הנך אית להו רירא.** זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומדבקי אהדדי: **אי הכי שלחים נמי.** אי משום דמדבקי ברירייהו מחייבין [טז] להו בשלחים נמי עורות שאינן עבודין ונתנן במים רירא קנפקא מינייהו: ומשני **התם.** גבי זרע פשתן כי מדבקת [יז] ברירא דנפקי מינייהו הוי תולדות לישה אבל שלחים לא שייכא בדיבוקא דידהו ענין לישה: **אמר ליה רב פפא.** לאחר שישב לו המתורגמן: **הדר אוקי.** באותה שעה חזר ואמר למתורגמן עמוד והשמע לרבים שאני חוזר בי ממה שדרשתי: **וכלי חרס.** בתר כיבוס כתיב: **והאיכא.** אכתי חומר בחטאת שהרי יש בהן דמן [יח] נכנס לפנים מה שאין בשאר קדשים: ומשני **בחטאות החיצונות קאמרינן:** ופרכינן **בחטאות החיצונות נמי איכא שאם נכנס דמה לפנים פסולה.** כדכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא: ומשני **כרבי עקיבא.** סבירא ליה לתנא דידן: **דאמר כל דמים כו'.** בכל הזבחים שנתערבו (לעיל דף פא:): **והאיכא שכן טעונה ארבע מתנות.** מפוסקות ושאר קדשים שתי מתנות שהן ארבע ואין בהן אלא פיסוק שתי מתנות: **כר' ישמעאל דאמר.** באיזהו מקומן (לעיל דף נג:) כל הדמים טעונין פיסוק ארבע מתנות לד' קרנות: ופרכינן לר' ישמעאל איכא [יט] חומר בחטאת שהוא טעון ארבע קרנות: **וליטעמיך טובא איכא.** שהרי חטאת טעונה קרן ושאר דמים ניתנין למטה מן החוט ואיכא [כ] שטעונה אצבע ושאר דמים נזרקין מן הכלי מרחוק למזבח וטעונה חודה של קרן מה שאין כן בשאר דמים: **מתני' בגד.** שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים: **נכנס.** לעזרה ומכבסו במקום קדוש: **נטמא חוץ לקלעים.** לאחר שיצא ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: **קורעו.** וטהור מטומאה [כא] ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש: **נוקבו.** לטהרו מטומאתו: **פוחתו.** דכלי מתכות אינו טהור [כב] בנקב כל דהו אלא בנקב גדול: **גמ'** [כג] **בגד אמר רחמנא.** שיהא שם בגד עליו: **דמשייר ביה.** שלא יבדיל את הקרע על פני כולו לחלוק את הבגד לשנים אלא משייר בו כדי רוחב סודר למטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו וכיון ששייר בו כדי מעפורת לאו לחברו ושמו עליו ובגד קרינן ביה: **והאמר רב הונא.** בפרק העור והרוטב (חולין דף קכג:) לא שנו דטלית טמאה שהתחיל בה לקורעו [כד] כיון שנקרע רובה טהורה אלא שלא שייר בלומה מיעוט כדי מעפורת: **אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור הוי.** ועדיין הוא בטומאתו: מדרבנן

ברשות הרבים ולא משום שרייתן זהו כיבוסן דלדך טינוף הוא ומהאי טעמא נמי שרי לקנח ידיו במפה בשבת: **אי הכי שלחים נמי.** ה"ר חיים גרים שלחים [ט]: **אלא** מתרי תלת חומרי נקט. תימה מ"מ קשה זה חומר למשמע זה חומר ותו לא כדדייקינן בפ' הזהב (ב"מ דף נו:) [גבי אלו דברים שאין להם אונאה בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא ומיהו בלאו הכי קשה התם מאי קאמר בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא אכתי איכא (בעי) [כה] תשלומי כפל דליתיה בהדיוט וליתיה בהקדש ושומר חנם שנשבע להדיוט ואין נשבע להקדש ואית דלא גרס התם ותו לא והכי פירושא בשלמא בהדיוט שייך למיתני זה חומר לפי שמועטות חומרות של הדיוט מצל הקדש וכשמולא [חומרא] שייך למיתני זה חומר עליה אבל חומרי דהקדש מצל הדיוט נפישן ואינו שום חידוש דליתני עלה זה חומר ולפירוש זה ניחא הכא וכן במסכת ערכין בפרק האומר משקלי עלי (דף יט:) דקתני זה חומר בנדרים מבערכין ובגמ' חשיב טפי מברייתא ואי גרסינן ותו לא יש לפרש משום דחומרא באונאה [כו] שכיחא אבל חומרא דחיוב ד' וה' וכפל ושבועת שומר חנם ותשלומי שומר שכר לא שכיח [כז] הלא חומרא בהדיוט אלא הקדש זה חומר ותו לא אכתי איכא טובא דשכיחי ולפירוש זה לא מיקרלא הך דשמעתין והיא דערכין [ט]: **לא** שנו אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור. מילתיה דר"ה איתמר בהעור והרוטב (חולין דף קכג:) אההיא דטלית שהתחיל בה לקורעה כיון שנקרע בה רובה שוב אינו חיבור וטהורה ומשמע דטהורה לגמרי ותימה אמאי אינה טמאה מגע מדרס כדאמר בפ' בהמה המקשה (שם דף עג:) שלשה על שלשה שנחלק טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דברי רבי מאיר ומסיק התם בשלש על שלש הבאות מבגד גדול לכולי עלמא בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן ואפי' מיירי הך דטלית בשלא נטמאה מדרס אלא מגע טומאה בעלמא מ"מ כל כמה דאשתייר בה שלש על שלש שהוא שיעור טומאת מגע לא פקעה מינה טומאת מגע ואי לאו הך דשמעתין הוה מלינן למימר דטהורה דקתני מן המדרס קאמר והא דלא קתני אבל טמא מגע מדרס כדקתני בבהמה המקשה משום דלא נחת להשמיענו חידוש של טהרה [כח] אלא קמ"ל אע"ג [כט] דטלית גדולה (הרבה יותר) עדיין יותר מג' על ג' אפ"ה טהורה מן המדרס הואיל ולא חזיא למלאכתו לאשוה [להתעטף] אבל קשה מהך שמעתא דאי לא פקעה מינה טומאת מגע היאך מכניסו הא אכתי טמא הוא בשעת כיבוסו:

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פרק כ"ב מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע או"ח סי' שב סעיף ט:
ג [מיי' פ"ח מהלכות שבת הל' (טו) [טז] טוש"ע או"ח סי' שמ סעיף יג]:
ד מיי' שם הל' כ [וטוש"ע או"ח סי' שלו סעיף יא]:
לד ה מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יט:
לה ו ז מיי' שם הלכה כא:
לו ח מיי' שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: ויקרא ו, כ
2. וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים: ויקרא ו, כא

גליון הש"ס

גמ' האיכא חודה. עיין לעיל דף לג ע"ב תוס' ד"ה וקרן: [שם דמשייר ביה כדי מעפורת. עי' מנחות דף מ ע"ב תוס' ד"ה שמא וכו']:

מוסף רש"י

כסכוס. דמי למכבס (שבת [illegible]) [illegible]

שיטה מקובצת

תוד"ה אי הכי שלחים נמי. ה"ר חיים גורס שלחים [illegible]

שינויי נוסחאות

א] נ"ל דהא כרים (שיטה): ב] נ"ל כסכוסי וכן איתא בשלמות פרשת מלוע פי' פ"ח (הגרי"ב). וכי"ה כבי"ל: ג] איבעית אימא ברכין וכדברי הכל אי בעית אימא בקשין (שיטה): ד] ואזדא רבא (שיטה): ה] נ"ל זרק זרע פשתן וכי"ל בשלמות שם (הגרי"ב ושיטה): ו] נ"ל סודר שרייתו זהו כיבוסו אלא (שיטה): ז] נ"ל טסף למרנו לכיבוס במקום קדוש (שיטה, מו"ר): ח] החיצונות קאמרינן חיצונות נמי שאם כו' כצ"ל (שיטה וכי"ה ברש"י): ט] פסולין (שיטה): י] בכ"מ טסף ודשבועת ביטוי. ועיין לעיל דף י ע"ב: יא] והאיכא שכן טעונה כו' כצ"ל. וכן להלן בסמוך והאיכא על ד' קרנות (כי"ה בושיי): יב] נ"ל ונכנס (שיטה): יג] רחמנא ולא שיירי בגד, דמשייר ביה כו' כצ"ל (שיטה). וכי"ה כבי"ל, ושם ובפי' תימא דמשייר כו': יד] מים ובלא כסכוס ואמאי כו' (שיטה): טו] נ"ל זרק זרע (שיטה): טז] מחייבת ליה (כי"ח): בשלחים נמי היינו עורות כו' (שיטה): יז] מדבקי (כתה"י): יח] נ"ל דדמן (שיטה): יט] נמי איכא (שיטה): כ] נ"ל והאיכא (כתה"י): כא] נ"ל מטומאתו (שיטה): כב] טהור מטומאתו בנקב (כתה"י): כג] כב"ח טסף כאן דיבור: קורעו. בתמיה: כד] לקורעה (שיטה): כה] נ"ק מ"ו. וגי' פ"מ בעון. וכתה"י גרים טפי: כו] נ"ל דאונאה (שיטה): כז] שכיח ולהכי פריך בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא דליכא דשכיח אלא וכו' כצ"ל (שיטה): כח] נ"ל טומאה (שיטה): כט] דאע"ג דעדיין הטלית גדולה הרבה יותר מג' כו' כצ"ל ועיין ר"ש פרק ח' דכלים מ"ח (גליון):

מסורת הש"ס

א) [שבת קמ: יומא נ:], ב) ע"ז ירושל' שבת פי"ח ה"ב, סנהדרין פ"ו ה"א, ג) ת"כ צו פ"ו ה"ז [רישא דהכא], ד) [לעיל נג.], ה) [לעיל: יבמות מח. וש"נ], ו) ת"כ שם פ"ו ה"ח, ז) [חולין קכג: ע"ש], ח) ר"ל יזק כתבו לפרש"י לא מתרייץ יפה דלא שייך בעור ריכך. רש"ל. ט) [וע' תו' ערכין כ. ד"ה ת"ר]

ליקוטים

[illegible] חטאת דגרסינן התם אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס, והא אמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין וכו'. ומשני אי ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים. ופריך אי הכי בגד נמי כיון דאמרת דבעינן כיסכוס בגד נמי יתן עליו מים ולא יכסכס ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט, ומשני בגד שרייתו זהו כבוסו. ופריך זרע פשתן מאי טעמא וכי תימא משום דמקרח כלומר צומח במים ומשום הכי חייב חטי ושערי נמי צמחי במיא ויהיה חייב עליהם. ומשני התם קא עביד לישה כלומר לפי שעה, אבל חיטי ושערי לא עבדי לישה אבל ודאי צמחי לאחר זמן. והדר פריך אי הכי שלחים נמי, ומשני הנך אית להו רירא כלומר זרע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא. לפ"ענ מסוגיא זו דזורע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא ומיד שנותן המים עביד לישה חייב, וזהו שכתב הרב הנותן זרע שומשמין. משמע משעת נתינה משום דאית להו רירא. ועוד למדנו דחיטי ושערי צמחי על ידי המים אבל אין צמיחתן מיד אלא דמקרחי ונמצאו מוכנים לזריעה. אבל אם נתן אותם לתוך המים וסלקן מיד לא מקרחי כלל ולפיכך לא מחייב אלא עד דמשהה להו במים ויכוון בזה להקנן לזריעה (כ"כ) [כמש"כ] לעיל, ואם השהה אותן במים עד דהוי פסיק רישיה חייב. ומסתברא לי שאם שרה אותם במים ונתכוון לתקן אותם לטחינה וחייב משום שהוא כמלאכה הטחינה היא. אבל להשליך אותם למים ולסלקן מיד אין כאן חיוב כלל וזוטא דזרע פשתן פריך תלמודא אי הכי חיטי ושערי נמי דהיינו נתינה לבד. ודוק ותשכח ([illegible]). ראיתי ונתן אל לבי על מה שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ח' משבת וז"ל המשקה את הזרעים בשבת וכו' וכן השורה חטים ושעורים הרי זה תולדה זורע וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. נסתפקתי אם יכולים לשרות צמוקים וכיוצא בו לעשות שורביט כמו שנוהגים כי כפי מה שכתב וכן כל כיוצא בזה משמע שגם דבר זה אסור. אמנם אח"כ שבתי וראיתי לדעת מקור הדין מהיכן יצא לו להרמב"ם ז"ל דין זה שהרי בהגהות המרדכי כתוב לאמר שיש להזהר מלהשליך מים במקום זרוע או לאכול שם שבא ישיל שם מים בהיותו שותה ונמצא גורם לזרעים שיצמיחו, ודבר זה כתבו שלא מצאו לדבר זה ראיה, אלא מוקמים אתבונן שכך נראה להם. נמצא שאסור הוא דוקא לתת מים במקום זורע לפי שהוא גורם להצמיח אבל לשרות החטים במים בלא עפר אפילו יהיו במים כמה ימים ושנים לא יצמחו. ואפילו יפתחו מחמת המים לא יעלה בם כל עשב אם אין בו עפר. ואפילו אותה הגזרה אמרו שלא מצאו לה סמך ואם כן כיצד כתב הרמב"ם ז"ל שחייב משום תולדת זורע ומצאתי שהרב המגיד לא גלה לנו מקומו איך בגמ' הגם שבדפוס כסף משנה כתוב שם במ"מ בזבחים פרק דם חטאת, במ"מ של דפוס גדול לא כתב שום דבר אמנם מהרי"ק ז"ל כתב והראה לנו מקום ואמר בזבחים פ' דם חטאת. אז שמחתי וששתי רצתי למצוא דברי חפץ והערתי את מקומו. ומצאתי אליה וקוץ בה כי סוגיין בגמ' פ' ד"ח ארדבה משם ראיה הפך מדברי הרמב"ם ז"ל, דהתם אמרינן אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקרח אי הכי חטי ושערי נמי. וכתב רש"י ז"ל ה"ג א"ה חטי ושערי נמי, הנך אית להו רירא, זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומתדבקא אהדדי, אי הכי שלחי נמי אי משום דמתדבקי בריריה מחייבינן להו בשלחין נמי משום דמתדבקי עורות שאינם עבודים ונותנם במים רירא נפקא מינייהו. ומשני התם גבי זרע פשתן כי מתדבקא ברירא דנפקא מיניה הוית תולדות לישה אבל שלחין לא שייכא בדיבוקה ענין לישה ברירה, עד כאן לשון כונת הרב, במ"ש ה"ג הוא לאפוקי מגירסת הגמ' שכתוב מתחלה התם קא עביד לישה. ובשנויא בתרא כתיב הנך אית להו רירא, לכך נשמר רש"י ז"ל מגירסא זו, והדין עמו משום דגירסת הגמ' אין לה שחר דהיכי קאמר בתר דשני התם קא עביד לישה מאי פריך איה שלחים נמי וכי שלחים עבדי לישה הא ליתא ומאי משני הנך אית להו רירא והרי השלחים אית להו רירא נמי נמצא שהגירסא של הגמרא אין לה הבנה. אמנם הגירסא היא להפך דמתחלה משני הנך אית להו רירא אמנם חטי ושערי לית להו רירא ופריך תלמודא שלחין נמי אית להו רירא ומשני אע"ג דאית להו רירא לא עבדי לישה כמו זרע פשתן. אמנם לכל הפירושים ולכל הגרסאות סוגיאן דהכא הוא הפך מ"ש הרמב"ם ז"ל, דהא פריך אי הכי חטי ושערי נמי יהא אסור מטעם מקרח שרוצה לומר שהוא צומח במים ודחי זריעה, ותירץ דאינו אסור חטי ושערי ולא דמי לזורע פשתן משום דזורע פשתן אית ליה רירא וחטי ושערי לית להו רירא הילכך שרו ולא דמו לזורע פשתן, ושוב הקשה אי הכי שלחים יהיו אסורים שהרי יש להם רירין ותירץ דאע"ג דאית להו רירין כיון דלא עביד רירין לישה אינם